

OPONENTSKÝ POSUDEK MAGISTERSKÉ PRÁCE

Svitáková, Vlasta: *Kulturní rozměr dobrého stárnutí*. Katedra sociální a kulturní antropologie, FF UPa, Pardubice 2020, 103 stran; Vizuální část 44 stran

Vedoucí magisterské práce: PhDr. Adam Horálek, Ph.D.

Předložená magisterská práce se zabývá zkoumáním představ o tzv. „dobrém stárnutí“, které je ovlivňováno dominantními diskurzí stárnutí, v obecnější rovině kulturně podmíněnými modely zdraví a nemoci, či stáří a stárnutí.

Práce se skládá z rozsáhlé textové části a z části vizuální.

V textu autorka přibližuje několik dimenzí vlastního kvalitativního výzkumu (kombinace biografických rozhovorů, fokusních skupin, pozorování), který ukotvuje do prostředí medicínské antropologie a antropologie stárnutí.

Autorka si pokládá především tyto výzkumné otázky: *Nakolik jsou konkrétní představy o podobě „dobrého stárnutí“, ovlivněny kulturně podmíněnými modely zdraví a nemoci, stárnutí a smrti? Jak se tyto koncepty projevují v chování jednotlivců a v jejich očekávaních ohledně optimální podoby péče v závěru života?* (str. 13)

V metodologickém nastavení práce autorka rozsáhlým způsobem reflektuje výzkumné přípravy a jejich průběh zejména s ohledem na proměny výzkumného terénu, různorodé komplikace, které ovlivňovaly nejenom průběh samotného výzkumného projektu, ale zároveň kalibrovaly jeho záměr. Původní koncept, který pracoval s kulturně-komparativní analýzou se nakonec redukoval jen na výzkum na území ČR. V textu ale autorka využívá i vlastních zkušeností s výzkumným pobytem v Indonésii. Karanténní opatření spojené s epidemií nemoci COVID-19 zasáhly autorku ve finální, dle jejích slov nejdůležitější části práce, ale i přes tyto skutečnosti a komplikace se s tím vypořádala velice zdařilým způsobem.

Autorka rovněž několik měsíců pracovala na částečný úvazek ve společnosti Sue Ryder. Tato pozice ji umožnila být v úzkém kontaktu nejen s aktéry a účastníky svého výzkumu, ale organizace jí rovněž umožnila pracovat s důležitými daty kvantitativní i kvalitativní povahy. Autorka uskutečnila rozhovory s velkým množstvím respondentů. Pokud započítáme

respondenty, kteří tvořili součást fokusních skupin, workshopů i účastníků výzkumu jedná se o 84 respondentů v ČR a 18 v Indonésii.

Teoretická část se koncentruje kolem výzkumu zdraví, nemoci a těla ve vztahu ke stáří a stárnutí potažmo k jejich kulturním kontextům. Tyto termíny pak ukotvuje v antropologickém vědeckém diskurzu a ten poté konfrontuje s dominantnějším přístupem jiných oborů k danému tématu.

Autorka se mimo jiné snaží artikulovat podmínky, které by mohly vést k naplnění přání stávajících i budoucích seniorů – *od funkční infrastruktury, dostupnosti služeb a lékařské péče až po fungující systém terénní péče*. (str. 63) Vychází rovněž z reflexe konceptu seniorského bydlení, který v tomto ohledu nastavuje zrcadlo jako východisko pro její komparativní úvahy.

Jak jsem již zdůraznil, autorka se musela konfrontovat s náročnou krizovou situací spojenou s epidemií nemoci COVID 19, čímž se jí do práce podařilo integrovat svědectví o tom, jak tato nemoc a karanténní opatření s ní spojené zasáhly lidi pobývajících v domovech pro seniory. V tomhle ohledu to považuji za velice přínosné a obohacující poznání.

Textová část vrcholí v epickém závěru, který považuji za skvělou sumarizaci autorčiny osobní imaginace celého tématu, který zároveň funguje jako přechodová pasáž k vizuálnímu příspěvku.

Vizuální část je výsledkem již zmiňované krizové situace, která autorce do značné míry omezila možnosti pracovat s audiovizuálními prostředky a je nutné říct, že přes vzniklou situaci se autorce povedlo do práce integrovat velmi zajímavý model vizuální antropologie, které reflektuje amatérskou či polo-profesionální fotografickou činnost ženských akterek, které pracují (případně spolupracují) ve společnosti Sue Ryder. Na 44 stránkách tak máme možnost shlédnout působivou dekonstrukci mediálního obrazu „dobrého stárnutí“, která vychází z interpretace velmi senzitivní zkušenosti jak autorek fotografií, tak autorky této práce. Výběr fotografií, které jsou zde předkládané je doplněn biografickými informacemi autorek s komentářem, který se váže jak k jejich produkci, tak zároveň k žité zkušenosti.

Je nutné zdůraznit, že vizuální část, byť figuruje jako příloha práce, představuje koherentní celek, který disponuje vlastním interpretačním rámcem, který na jednu stranu navazuje na textovou část, a na straně druhé má potenciál představit novou působivou perspektivu.

Fotografiím je zde poskytnut prostor pro vlastní promlouvání. Za osobně nejintenzivnější prvek vizuální části práce považuji koncept, zařadit mezi některé stránky s fotografiemi

stránky prázdné, které vytváří specifické interpretační pole, pro projekci vlastní žité zkušenosti. Vlasta Svitáková zde figuruje jako skromný kurátor výstavní síně s vizuální reprezentací konceptu stáří a stárnutí, kde má člověk možnost potkat jejich aktéry a nechat se vtáhnout do světa jejich bytí.

Práci, kterou Vlasta Svitáková předkládá k obhajobě považuji za nadstandardní a výjimečnou. Systematickou, velmi komplexní prací a nesmírně vlídným přístupem se autorce podařilo naplnit cíle, které si před výzkumem stanovila, a které musela kvůli obtížným podmínkám několikrát měnit. S vizuální částí se vypořádala skvěle a do fondu absolventských prací studentů vizuální antropologie KSKA, přináší ne tak častou analytickou metodu spojenou s fotografií.

Předložená magisterská práce splňuje požadavky kladené na magisterskou práci studia oboru sociální antropologie a doporučuji ji k obhajobě s hodnocením A.

Dne 30. 08. 2020

Mgr. Milan Durňak, Ph.D